

Soft Power

By Zeynep Hiçdurmaz

YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA VE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER: “SOFT POWER”*

ÖZET

Uluslararasılaşma Türkiye’de her alanda olduğu gibi yükseköğretim alanında da stratejik hedefler arasında yer almaktadır. Uluslararasılık bir yapı ve durum olarak toplumsal özne olan “öğrenci”nin rol durumunda bütünleşmektedir. Uluslararası öğrenciler, hem köken ülkeleri hem de öğretime devam ettikleri ülke açısından “soft power” -yumuşak güç- rolü üstlenirler. Uluslararası öğrenciler ülke, eğitim-öğretim, üniversite, şehir ya da toplumsal yapı ile ilgili deneyimlerini hem köken ülkeleri hem de deneyimlenen ülke adına taşırlar. Dolayısıyla ülkelerin uluslararası alanda tanınırlıkları konusunda uluslararası öğrenciler kültür, siyaset, ticaret ve pek çok unsurun taşıyıcısı görevi görmektedir. Uluslararası öğrenciler sınırlar, kültürler ve diller arasında kültürlerarası iletişimi artıracak/taşıyacak/yönlendirecek rol potansiyeli taşımaktadır. Bu anlamda toplumsal özne olarak öğrencinin ele alınması bağlamında yumuşak güç “soft power” değerlendirmesi önemli ve dikkate değerdir.

Türkiye’nin küresel siyasi etki gücünü artırmak bakımından yumuşak güç olarak uluslararası öğrenciler anahtar bir role sahiptir. Rasyonel bir politikanın uzantısı olarak uluslararası öğrencilerin sayısının artması yine dış politikanın bir yansıması olarak Türkiye’nin dünya çapında tanınırlığını ve gücünü artırma potansiyeli taşımaktadır. Yükseköğretim yoluyla siyasi bir güç avantajı elde etmek için uluslararası öğrencilerin sayısını artırmak ülkelerin bir hedefi haline gelmektedir. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de olumlu deneyimler elde etmesi, ülkelerine döndükten sonra etkili mevkilere gelerek Türkiye ile ilişkiler kurulmasında aktif rol alması, Türkiye’nin bu bölgelerde tanınırlığının ve gücünün artmasına ve uluslararası işbirliğinin gelişmesine katkıda bulunacaktır. Dolayısıyla bu çalışmada uluslararası öğrencilerin uluslararasılaşma bağlamındaki rolü “soft power” tanımlaması ekseninde ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Uluslararasılaşma, Yükseköğretim, Uluslararası Öğrenciler, Soft Power.

INTERNATIONALIZATION IN HIGHER EDUCATION AND INTERNATIONAL STUDENTS: “SOFT POWER”

ABSTRACT

10

Internationalization is among the strategic goals in the field of higher education, as it is in every field in Turkey. Internationality, as a structure and situation, is integrated in the role of the "student", who is the social subject. International students assume the role of "soft power" both in terms of their country of origin and the country where they continue their education. International students carry their experiences about the country, education, university, city or social structure both in the name of their country of origin and the country of experience. Therefore, international students act as carriers of culture, politics, trade and many other elements in terms of the reputation of countries in the international arena. International students have the potential to increase/carry/direct intercultural communication across borders, cultures and languages. In this sense, the evaluation of soft power is important and remarkable in the context of considering the student as a social subject.

12 As a soft power, international students play a key role in increasing Turkey's global political influence. The increase in the number of international students as an extension of a rational policy has the potential to increase the global reputation and power of Turkey as a reflection of foreign policy. It is becoming a goal of countries to increase the number of international students in order to gain a political power advantage through higher education. The fact that international students have positive experiences in Turkey and take an active role in establishing relations with Turkey by coming to influential positions after returning to their countries will contribute to the increase of Turkey's reputation and power in these regions and the development of international cooperation. Therefore, in this study, the role of international students in the context of internationalization will be discussed in the context of the definition of "soft power".

Keywords: Internationalization, Higher Education, International Students, Soft Power.

1. GİRİŞ

Uluslararasılaşma bir hedef olarak ekonomik, sosyal, kültürel ve politik birçok alanda önemli katkılar sunma potansiyeli taşımaktadır. Yükseköğretim alanında uluslararasılaşma,

* Bu çalışma Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Bilimsel Araştırması Projeleri (BAP) Koordinatörlüğü tarafından desteklenmiştir. Proje numarası: 2020-10.

üniversitelerin lisans/lisansüstü seviyelerinde öğrenim görmek üzere uluslararası öğrenciler için bir çekim merkezi haline gelme hedefine dayanmaktadır. Türkiye’de özellikle son yıllarda çok farklı ülkelerden gelen ve sayıları giderek artan uluslararası öğrenci arzı söz konusudur. Bu açıdan ülkelerin uluslararası görünürlüğü konusunda uluslararası öğrenciler önemli bir rol oynamaktadır ve kültürlerarası öğretim ve öğrenimin temel taşıyıcıları konumundadır.

Yükseköğretimde uluslararasılaşma, siyasi, ekonomik, kültürel boyutuyla ele alınabilecek, stratejik bir gündem oluşturan, yeni, geniş ve çok yönlü bir olgudur (De Wit ve Altbach, 2021, s.28). Uluslararasılaşma farklı kurumları etkileme kapasitesiyle her ülkenin kamusal gerçekliğinde önemli bir yer teşkil etmektedir. Son yıllarda küreselleşmenin yükselen gücüyle birlikte eğitimin ülke ve toplum adına bir avantaja dönüşmesiyle, uluslararasılaşma stratejileri reform niteliğinde bir değişim geçirmiş, yükseköğretim, değişimin araçsal unsurlarından birini oluşturmuştur. 18. ve 19. yüzyılda üniversitelerin, ulus-devlet inşa sürecinde mesleki ihtiyaçlarına ve ideolojik taleplerine hizmet eden ulusal yükseköğretim döneminden günümüze doğru gelindiğinde artık uluslararasılaşma, soft-power (yumuşak güç), itibar ve ekonomik gelir olması bağlamında ulusal hükümetlerin önceliklerinden biri haline gelmiştir (De Wit ve Altbach, 2021, s.30,34). Türkiye’de de 1990’lı yıllarda başlayan ve günümüzde daha da önemli hale gelen yükseköğretimde uluslararasılaşma Türkiye’nin bölgesel güç olmasını sağlayacak bir kamu politikası olarak önemli bir gündem oluşturmaktadır (Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı [YÖK], 2021). Yükseköğretimde Hedef Odaklı Uluslararasılaşma Raporu’na (YÖK, 2021) göre uluslararasılaşma, kültürlerarası etkileşimi artırmak, araştırma ve bilginin paylaşılması yoluyla yükseköğretim kurumlarının dışa açılmalarını sağlamak bakımından çok etkili bir araç olmasının yanında aynı zamanda uluslararası öğrenciler yoluyla bir kamu diplomasisi işlevi de görmektedir. Uluslararasılaşma *uluslararası, kültürlerarası veya küresel* boyutun eğitimin amaç ve işlevlerine entegre edilmesi süreci olarak ifade edilmektedir (Knight, 2015a). Bu tanımlama, kültürler arası, ülkeler arası ilişkilere, kültürel çeşitliliğe ve eğitimin uluslararasılaşmasıyla küreselleşme arasındaki ilişki dinamiğine gönderme yapar. Küreselleşme ve iletişim çağında sert askeri güç ve ekonomik güçten farklı olarak yumuşak gücün kullanımının önemli olmasıyla uluslararasılaşmanın önemli bileşenlerinden olan uluslararası öğrenciler, yükseköğretim kurumlarının bu yöndeki stratejilerini de önemli hale getirmiştir (Nye, 2005). Bu önem doğrultusunda, uluslararası öğrenciler için bir çekim merkezi olmak ülkenin eğitim sisteminin, kültürünün, dış politikalarının bütünselliği içinde bir anlam taşımaktadır.

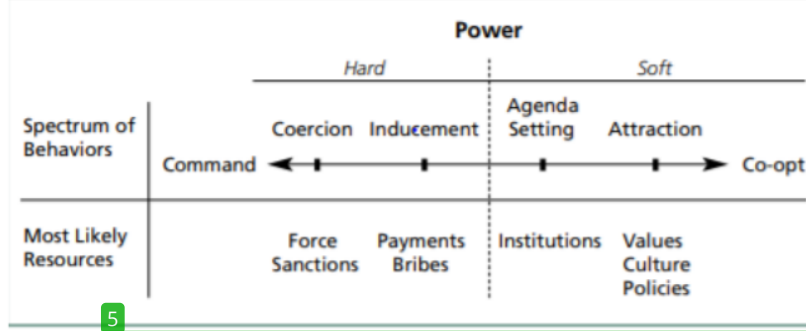
2. SOFT POWER (YUMUŞAK GÜÇ) OLARAK ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

“Yumuşak güç” kavramı ilk kez Soğuk Savaş’ın sonunda Joseph Nye (1990) tarafından dile getirilmiştir. Nye’in tanımlamasında yumuşak güç, sert gücün aksine askeri ve ekonomik güç kaynaklarından farklı olarak cezbedici özelliklerin etkileyciliğinin öne çıktığı ve sert güçle beraber kullanılarak akıllı gücün unsurlarından birini oluşturan güçtür:

“Yumuşak güç, zorlama veya ödeme yerine cazibe yoluyla tercih edilen sonuçları elde etme yeteneğidir. [...] Amerikan askeri ve ekonomik güç kaynaklarına baktıktan sonra, hala bir şeylerin eksik olduğunu hissettim - sadece zorlama ve ödeme yerine cazibe ve ikna yoluyla başkalarını etkileme yeteneği. [...] Yumuşak gücün, gücün sadece bir bileşeni olduğunu ve nadiren tek başına yeterli olduğunu söyledim. Sert ve yumuşak gücü, birbirlerini güçlendirdikleri başarılı stratejilerde birleştirme yeteneği “akıllı güç”(smart power) olarak kabul edilebilir” (Nye, 2017, s. 2).

Nye (2005, s.12), bir ülkenin yumuşak gücünün üç kaynağı olduğuna dikkat çekmektedir: kültürü, siyasal değerleri, dış politikaları. Buna göre, ülke kültürünün, evrensel değerler içerdiği ve dar olmadığı ölçüde yumuşak güç üretme kapasitesi yüksektir. Kültürün çekiciliği yumuşak gücün önemli kaynaklarından biridir. Bu doğrultuda Birleşik Devletler’in evrenselci bir kültürden yararlandığını söylemek mümkündür.

Şekil 1. Sert Güç ve Yumuşak Gücün Davranış Yelpazesi ve Kaynakları

Kaynak: Joseph Nye, Soft power and higher education. Forum for the future of higher education (Archives), 2005, s.12.

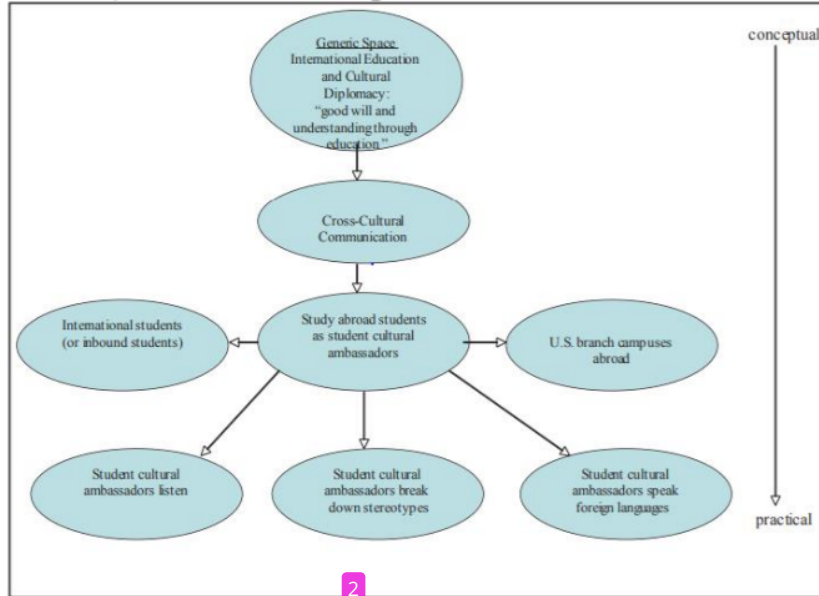
Ülkenin iç ve dış siyasal değerlerinin başkalarının gözünde meşru ve ahlaki kabul edilmesi, çekim gücü oluşturmada bakımından ülkelerin yumuşak gücünü etkileyen önemli kaynaklardan biri haline gelmektedir. Aynı zamanda ülkenin dış politikaya ilişkin değerleri, uluslararası kurumlarda diğer ülkelerle birlikte yer alması yumuşak gücü etkileyen bir diğer unsur oluşturmaktadır. Dolayısıyla ülkeler, kültürlerinin yapısı, sahip olduğu siyasi değerler ve dış politika eylemleri ölçüsünde yumuşak güç üretme kapasitesine sahiptir. Ülkenin kültürünün evrensel ve kapsayıcı olması, farklı kültürden gelenler için bir çekim merkezi oluşturma özelliğini güçlendirmekte, demokrasi, insan hakları, barış temelli iç ve dış siyaset üretimi ve dış ülkelerle işbirliği ülkenin nüfuz alanını genişletmektedir. Bu anlamda, her ne kadar önemli bir kültürel kurum olarak tanımlanabilecek ve Birleşik Devletler'in en önemli yumuşak güç kaynaklarından birini oluşturan Hollywood ve müzik endüstrisi, bireylerde ülkeye karşı olumlu bir bağ geliştirme gücü yaratsa da, dar bir ulusal çıkar anlayışına dayalı yürütülen dış siyaset meşru görülmediği oranda yumuşak gücü zayıflatılabilmektedir. Irak'ın işgali ve Vietnam savaşı sonrasında Birleşik Devletler'in çekiciliğindeki düşüş ve popüleritesindeki azalma buna örnek gösterilebilir (McClory, 2017, s.51). Pew Global Attitudes Project tarafından ortaya konan araştırma sonuçlarına göre, Irak işgalinden sonra katılımcılar Amerikan halkını ve kültürünü Amerikan politikalarından ayırarak Amerikan müziği, filmleri, teknolojisi temelinde Birleşik Devletler'e olumlu düşüncelerini devam ettirmekle birlikte ülkelerindeki artan etkisinden rahatsızlıklarını da dile getirmişlerdir (Nye, 2005, s.13).

"The Soft Power 30" (McClory, 2019, s.27) raporuna göre yumuşak güç indekslerinin nesnel veriler olarak değerlendirilen altı alt-indeksi bulunmaktadır: girişim, kültür, dijital, hükümet, angajman, eğitim. Eğitim alt indeksinde, uluslararası öğrenciler önemli bir yere sahiptir. Bir kamu diplomasi aracı olarak uluslararası öğrenci değişimleri devletlerarası ilişkileri etkileme gücüne sahiptir. Bu rapora göre, yumuşak güç skoru bakımından ilk beş ülke; Fransa (80.28), Birleşik Krallık (79.47), Almanya (78.62), İsveç (77.41) ve Birleşik Devletler (77.40)'dir. Türkiye ise 49.70 ile 29. sırada yer almaktadır (McClory, 2019, s.37-38). Birleşik Devletler, yumuşak güç skorunda beşinci sırada yer almasına rağmen, en çok uluslararası öğrenciye sahip ülkedir ve eğitim alt-indeksinde ilk sıradadır (McClory, 2019, ss.47,59). Birleşik Devletler sahip olduğu eğitim kurumları, kültürel üretim ve teknolojik yenilikler bakımından yumuşak gücü geniş ve derin bir ülke olarak değerlendirilse de gelecekte de aynı küresel prestije sahip olacağı konusunda bir kesinlik yoktur.

Yumuşak güçten bahsederken diğer önemli bir kavram kamu diplomasisidir. Nye (2008, s.108), kamu diplomasisinin ülkenin yumuşak gücünü destekleyen ve akıllı gücün kullanımında önemli bir araç olduğunu ifade etmektedir. Kamu diplomasisinin önemli kaynaklarından biri

eğitimidir. Yumuşak güç açısından değerlendirildiğinde eğitim, hükümet politikası olarak yapay şekilde yaratılmayan, gerçek sosyalleşme alanlarında deneyimlenen hikâyelerde var olduğu için güçlüdür (Mellors-Bourne vd., 2013, s.13). Kültür endüstrilerini dünyaya yayarak yumuşak güç üretmek yerine, uluslararası öğrencilerin yaşanmış deneyimlerle, yerinden ve gerçek etkileşimler aracılığıyla ev sahibi ülke ile güçlü bir ilişki geliştirmesi noktasında eğitim yumuşak gücün en etkili unsurlarından birini oluşturmaktadır. Eğitim sürecindeki uluslararası öğrencilerin kamu diplomasinin öznelere olduğu fikri, öğrencilerin köken ülkesinde, öğrenim gördüğü ev sahibi ülkeye yönelik etkilerin taşıyıcıları olduğu düşüncesine dayanmaktadır. Bu anlamda uluslararası öğrenciler çift yönlü bir etki alanının önemli aktörleridir. Bir yanda ev sahibi ülkede köken kültürlerinin taşıyıcısı olarak kültürlerarası etkileşimin ve ülkesine ilişkin akademik çalışmaların yaygınlaşmasının aracı rolünü üstlenirlerken diğer yanda mezun olduktan sonra köken ülkesinde ev sahibi ülkenin kültürel taşıyıcısı ve politik ve ekonomik nüfuz alanını güçlendiren aktörü konumundadır. Mezun etkisi olarak adlandırılabilir bu güç, öğrencilere nüfuz etme bağlamında mikro bir boyutta değil, kamuoyunu ya da ülkenin kararlarını etkileyebilecek makro boyutta anlamlandırılabilir bir niteliktedir (Mulvey, 2020, s. 462). Mezun olanların anavatanlarında üst düzey hükümet yetkilisi olarak iktidar konumuna geçmesiyle ya da gazeteci olarak kamuoyunu etkilemesiyle gerçekleşebilir niteliktedir (Wilson 2014; 2017'den aktaran Mulvey, 2020, s.462). Aynı zamanda Birleşik Krallık örneğinde, etkili konumlara gelen mezunların, kendi aralarında “resmi olmayan elçiler” ve “uzun vadeli savunucular” olarak ülkenin dış politika hedeflerini destekleyecek bir ağ kurması eğitim, kültürel, iş ortaklıkları ve bağlantıları açısından önemli bir girişimdir (Lomer, 2017, s.586). Uluslararası öğrencilerin kamu diplomasisi olarak önem kazanmasının örneğini Çin’de görmek mümkündür. Çin, stratejik bir şekilde kültürel yumuşak güç geliştirerek eğitime önemli bir yatırım yapmış, yurt dışında Konfüçyüs Enstitüleri kurarak Çin dilini ve kültürünü dünyaya yaymayı ve böylece uluslararası etkisini güçlendirmeyi amaçlamıştır (Yellinek vd., 2020, s.521).

Şekil 2: Uluslararası Eğitimin Genel Kavramsal Alanı

Kaynak: Madalina Akli, The Role of Study-Abroad Students in Cultural Diplomacy: Toward an International Education as Soft Action. International Research and Review, 2(1), 2012, s.39.

Yurtdışında öğrenim gören öğrenciler aynı zamanda kültürel diplomasinin de merkezi gücünü oluşturmaktadır (Akli, 2012). Yurtdışında öğrenim gören öğrencileri diplomatik resmi yumuşak güç dışında resmi olmayan bir yumuşak güç olarak değerlendirmek mümkündür. Bu öğrenciler, “yumuşak eylem” (Akli, 2012, s.39) yoluyla ev sahibi ülkede kurdukları etkileşim ağlarıyla kültürel diplomatik bir güç oluşturmaktadır. Bu yumuşak eylemler; ev sahibi ülkedeki insanları dinlemek, bir ülke hakkındaki klişeleri yıkmak ve yabancı dil konuşmaktır. Kültürlerarası iletişim bu yumuşak eylem stratejileri için kilit roledir. Kültürlerarası iletişim yoluyla resmi bir nitelikte olmayan kültürel elçiler haline gelen yurtdışında öğrenim gören öğrenciler, dinleyerek, kalıp yargıları kırarak ve dil kullanma becerileriyle yumuşak eylemin aktörleri konuma gelmektedirler. Atkinson’a (2010, s.5) göre, uluslararası öğrencilerin yumuşak bir güç haline gelmesinde etkili olan sosyalleşme ortamlarına ilişkin bağlamsal koşullar bulunmaktadır. Bunlar; öğrencinin yerli nüfus ile sahip olduğu sosyal etkileşimin derinliği ve kapsamı, öğrencinin sosyal etkileşimlerinin gerçekleştiği yerli halkla bir topluluk duygusunu ve ortak bir kimliği paylaşması, öğrencinin anavatanına dönüp siyasi olarak etkili bir konuma gelmesidir. Özellikle başarılı uluslararası öğrenciler, ülkenin dilini, bilimsel sahasını, kültürünü iyi bir şekilde tanıyıp kazandıkları sosyal sermayeyle köken ülkelerine döndüklerinde bunların aktarıcısı konumuna geçerek, askeri ya da diğer sert güçlerden daha etkili olan ulusal eğitimin gücünü görünür kılacaktır (Amirbek ve Ydyrys, 2014, s.515). Her durumda uluslararası öğrencilerin yumuşak güç olarak değerlendirilemeyeceğine dair çalışmalar da mevcuttur. Yumuşak güç, geniş anlamıyla bir ulusa karşı geliştirilen tutumun olumlu yönde değişmesi olarak kabul edildiğinde, uluslararası öğrencilerin yumuşak güç oluşturduklarını söylemek mümkündür (Bislev, 2017, s.104). Çünkü bir ülkede yaşamak, o ülkeye karşı olumlu tutumların arttığını göstermektedir. Ancak yumuşak güç dar tanımıyla kullanıldığında Batılı ortamdaki Çinliler ya da Çin’deki Batılı öğrenciler örneğinde olduğu gibi, kültürel ve politik farklılıklar, ötekine ilişkin önyargılar, eğitimdeki yapısal engeller göz önüne alındığında oldukça zor gerçekleşen değer değişimi için uzun dönemli bir sonuç yakalamak mümkün gözükmemektedir (Bislev, 2017, s.105). Bu durum da, uluslararası öğrencilerin gerçek anlamıyla yumuşak güç oluşturup oluşturmadığı sorusunu ortaya çıkarmaktadır.

Uluslararası yükseköğretimin rolünü anlamada yumuşak güç ve kültür diplomasisi dışında kullanılan yeni bir yaklaşım bilgi diplomasisidir (Knight, 2020). Bu kavram iki yönlü bir süreci ifade eder. Bir yandan uluslararası yükseköğretim, araştırma ve inovasyon uluslararası ilişkilerin inşasında önemli bir rol oynarken, diğer yandan uluslararası ilişkiler de uluslararası yükseköğretim, araştırma ve inovasyonun geliştirilmesine katkıda bulunur ve “*bilgi diplomasisi, yükseköğretimin temel işlevleri olan öğretme/öğrenme, araştırma, bilgi üretimi ve yenilik ve topluma hizmet üzerine inşa edilir*” (Knight, 2020, s.38). Bilgi diplomasisinin temel özellikleri ise şunlardır (Knight, 2020, ss.38-39): uluslararası yükseköğretim, araştırma ve inovasyon faaliyetleri uluslararasılaştırma faaliyetleri olarak birden çok aktör ve strateji içerdiğinde bilgi diplomasinin bir parçasını oluşturur. Bilgi diplomasisinde üniversiteler önemli aktörler olsa da, ulusal, bölgesel ve uluslararası merkezler, araştırma kurumları, düşünce kuruluşları, sivil toplum eğitim kuruluşları, devlet kurumları da kilit bir role sahiptir ve yükseköğretim aktörleri bu kurumlarla birlikte çalışır. Bu nedenle bilgi diplomasisinde yükseköğretim aktörlerinin işbirliği içinde bulunması önemlidir. Bilgi diplomasisinin merkezinde ülkeler arası olumlu ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlayan uluslararası yükseköğretim, araştırma ve inovasyon bulunmaktadır. Bu nedenle yükseköğretim kurumları arasında yapılan anlaşmalar önemli olmakla birlikte bunun ötesine geçen bir ilişki düzeyi mevcuttur. Küreselleşme ve bilgi devrimi ile birlikte yumuşak gücün üretilmesinde yükseköğretimin rolü daha da önemli hale gelmiştir. Amerikan yükseköğretiminin Birleşik Devletler için önemli bir yumuşak güç kaynağı olduğu konusunda ortak bir fikir söz konusudur (Nye, 2005, s.14). Kültür ve eğitim, ülkelerin stratejik akıllı güç geliştirmesinde tek başına

olmasa da sert güçle ortaklaşa hareket eden en etkili yumuşak güç araçlarından biri haline gelmiştir.

3. TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİMDE ULUSLARARASILAŞMA VE ULUSLARARASI ÖĞRENCİLER

Yükseköğretimde uluslararasılaşma, öğrenci ve öğretim üyesi hareketliliği, yükseköğretim sistemleri arasındaki karşılıklı etkileşimleri, öğretme ve öğrenmede uluslararasılaşmayı, bilgi aktarımını, işbirliği ve rekabeti, kurumsal stratejileri ve ulusal ve ulusüstü politikaları kapsayan geniş bir tartışma alanını kapsar (Kehm ve Teichler, 2007). Uluslararasılaşma, kültürlerarası etkileşimi arttırarak üniversitelerin uluslararası görünürlüğünü güçlendirmekte, eğitim yoluyla işbirliğini geliştirerek bir kamu diplomasisi işlevi görmektedir. Knight (2015b), üniversitelerde uluslararasılaşmaya ilişkin üç model önermektedir: klasik (classic) model, uydu (satellite) modeli, uluslararası ortak kuruluş (internationally co-founded) modeli. Birinci kuşak model olan klasik model, ilk olarak 1831'de Amerika Birleşik Devletleri Ohio'da Denison Üniversitesi'nde uygulanmıştır. En yaygın olan bu modelde, üniversitelerde uluslararası ortaklıklar, üniversite ve araştırma merkezleri çerçevesinde yürütülen uluslararası öğrenci ve personel hareketliliği, ortak programlar, hibe arayışları, uluslararası ve kültürlerarası işbirlikçi faaliyetler vardır. Türkiye'de de genellikle bu model görülmektedir (YÖK, 2021, s.19). İkinci kuşak model olan uydu modelinde, dünya çapında şube kampüsleri, uydu araştırma merkezleri stratejik olarak planlanmış faaliyetlerin temel unsurlarıdır. Uydu modelinde uluslararası şube kampüsleri (international branch campus) önemli bir yer tutmaktadır. Bu sistem, bir üniversitenin dünyanın herhangi bir yerinde hizmet verdiği merkezlerdir. Uluslararası kampüslere sahip ilk beş ülke; Amerika Birleşik Devletleri (78), Birleşik Krallık (39), Fransa (28), Rusya (21) ve Avustralya (15)'dir. Toplam şube kampüslerinin %73'ünü oluşturur. Uluslararası şube kampüslerine ev sahipliği yapan ilk beş ülke ise Çin (32), Birleşik Arap Emirlikleri (31), Singapur (12), Malezya (12) ve Katar (11)'dir. Bu ülkeler, dünyadaki toplam şube kampüslerinin %39'una ev sahipliği yapmaktadır (Garrett vd., 2016). Üçüncü kuşak model olan uluslararası ortak kuruluş modeli karmaşık bir modeldir. Bu modelde, bağımsız bir kurum uluslararası ortaklıkla ev sahibi ülke tarafından lisanslanmıştır. Ancak bu modelde farklı normlara sahip iki farklı bürokrasiye tabi olma en büyük zorluklardan biridir (Morosini vd., 2017, s.310).

Uluslararasılaşmanın önemi kazanmasıyla Türkiye'de de kurumsal çabalar görünür hale gelmiştir. 14.10.1983 tarihinde Resmi Gazete 'de yayımlanan 2922 sayılı "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun" Türkiye'de uluslararası öğrencilerle ilgili ilk düzenlemedir. Bu düzenleme, hükümet tarafından yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanan veya kendi imkânlarıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencileri kapsamaktadır. Uluslararası öğrencilere ilişkin ilk resmi tanımlama Resmi Gazete 'de yayımlanan 30 Nisan 1985 tarihli Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik'te yer almaktadır. Buna göre, yabancı uyruklu öğrenci "her derece ve daldaki eğitim kurumlarında öğrenim gören veya Türkçe kurslarına katılan T.C. uyruğunda bulunmayan kişi" olarak tanımlanmıştır. Son yıllarda uluslararasılaşma stratejileri doğrultusunda uluslararası öğrencilerle ilgili hedefler artmıştır. 2017'de YÖK bünyesinde Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı kurulmuş, "Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi" hazırlanmış, bu belge kapsamında 2018-2022 dönemine ilişkin faaliyetlerin yer aldığı "Yükseköğretimde Hedef Odaklı Uluslararasılaşma" raporu (2021) yayımlanmıştır. Bu raporda, dünyada ve Türkiye'de yükseköğretimde uluslararasılaşma, değişim programları, uluslararası öğrencilere sağlanan burslar, mültecilerin yükseköğretime dâhil edilmesi, pandemi döneminde uluslararasılaşma ile ilgili içerikler bulunmaktadır.

Ülkelerin görünürlüğünü artırmasında ve yumuşak güce sahip olmasında uluslararası öğrenciler önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası öğrencilerin farklı tanımlamalarla ele

alındığı görülmektedir. 2015'ten itibaren UNESCO, OECD VE EUROSTAT, öğrencilerin mobilizasyonuna vurgu yapan “internationally mobile students” şeklinde yeni bir tanımlı tercih etmektedir (IOM, Migration Data Portal). Bu tanım, eğitim amacıyla yabancı ülkede bulunan uluslararası öğrenci grubunu kapsamaktadır. UNESCO tarafından “international” veya “internationally mobile students” tanımı kullanılmaktadır ve uluslararası öğrenci, “eğitim amacıyla ulusal veya bölgesel bir sınırı geçen ve şu anda menşe ülkelerinin dışında kayıtlı olan öğrenciler” olarak tanımlanmaktadır. OECD ise uluslararası öğrencileri “önceki eğitimlerini başka bir ülkede almış olan ve mevcut öğrenim gördükleri ülkede ikamet etmeyen öğrenciler” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlama, yabancı öğrenciler (foreign students) tanımlamasından farklı bir içeriğe sahiptir. Yabancı öğrenciler, hâlihazırda yükseköğretim programlarına kayıtlı olan vatandaş olmayanları ifade eder (IOM, Migration Data Portal). Bu tanımlama, öğrencinin vize yoluyla ya da daimi ikamet statüsüyle ülkede kalış şekli arasında bir ayrım yapmaz. Dolayısıyla ev sahibi ülkeye ailesiyle gelip yerleşen öğrencileri de kapsar. UNESCO’nun 2018 verilerine göre dünyada 5.571.402 uluslararası öğrenci bulunmaktadır (YÖK, 2021, s.7). YÖK’ün verilerine göre, Türkiye’de 2020-2021 öğretim yılı itibarıyla 142998’i erkek 81050’si kadın olmak üzere toplam 224048 uluslararası öğrenci bulunmaktadır. En fazla uluslararası öğrenci çeken ilk üç ülke; Amerika, Birleşik Krallık ve Avustralya’dır. Türkiye ise en fazla uluslararası öğrenci çeken ilk on ülke arasında yer almaktadır. Türkiye’de en çok Suriye, Azerbaycan ve Türkmenistan’dan gelen uluslararası öğrenciler bulunmaktadır. Çin’den gelen öğrenciler en çok uluslararası öğrencinin olduğu beş ülkede ilk sırada yer almaktadır. Fransa’da ise ilk iki sırada, geçmişte Fransız sömürgeciliğinin Kuzey Afrika’daki iki ülkesi olan Fas ve Cezayir’den gelen öğrenciler bulunmaktadır.

Şekil 3. En Fazla Uluslararası Öğrencisi Olan Ülkelerin Öğrenci Çektiği Ülkeler

	Amerika	Birleşik Krallık	Avustralya	Almanya	Rusya	Fransa	Kanada	Çin	Japonya	Türkiye
1	Çin	Malezya	Çin	Çin	Kazakistan	Fas	Çin	K. Kore	Çin	Suriye
2	Hindistan	Singapur	Hindistan	Rusya	Belarus	Cezayir	Hindistan	Amerika	G. Kore	Azerbaycan
3	G. Kore	Çin	Malezya	Hindistan	Türkmenistan	Çin	G. Kore	Tayland	Vietnam	Türkmenistan
4	Suudi A.	Pakistan	Vietnam	Avusturya	Özbekistan	Tunus	Suudi A.	Japonya	Nepal	Irak
5	Kanada	Nijerya	Endonezya	Bulgaristan	Azerbaycan	Senegal	Fransa	Rusya	Tayvan	İran
6	Tayvan	HongKong*	Nepal	Türkiye	Ukrayna	İtalya	Amerika	Endonezya	Endonezya	Afganistan
7	Japonya	Gana	Singapur	Ukrayna	Tacikistan	Almanya	Japonya	Vietnam	Tayland	Somali
8	Vietnam	Umman	Kore	Fransa	Ermenistan	Kamerun	Nijerya	Hindistan	Amerika	Mısır
9	Meksika	B. Arap E.	ABD	Polonya	Kirgizistan	Vietnam	Meksika	Kazakistan	Malezya	Yemen
10	Brezilya	Mısır	Pakistan	İtalya	M...	İspanya	İran	Pakistan	Myanmar	Ürdün

Kaynak: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK),

<https://www.yok.gov.tr/Sayfalar/Haberler/2021/yuksekogretimde-hedef-odakli-uluslararasıilasma-raporu-yayimlandi.aspx>, 2021, s.21.

Türkiye’de uluslararası öğrencilere yönelik gittikçe artan bir akademik ilgi vardır. Uluslararası öğrencileri, yumuşak güç bağlamında ele alan lisansüstü çalışmalar, öğrencilerin Türkiye algısı ve Türkiye’deki eğitim deneyimlerine odaklanmıştır. Yerli öğrencilerle ve yerli kültürle etkileşim derinliği yumuşak gücün sınırlarını da belirlemektedir. Türk öğrencilerle ve Türk kültürüyle daha fazla etkileşimde olan öğrencilerin Türk yumuşak gücünün unsurlarına ilişkin algıları da olumlu yönde olmaktadır (Gültekin, 2019, s.174). Türk kültürüyle kurdukları ilişki kültürün yumuşak güç olarak işlevselliğini güçlendirici bir etki yapmaktadır. Kültürü iyi

tanımının ötesinde cazip yönlerinin öne çıkması Türk yumuşak gücü açısından önemlidir. Uluslararası öğrencilerin algısında Türk kültürünün en cezbedici özellikleri arasında Türk insanının cana yakın, sıcakkanlı, yardımsever ve misafirperver olması bulunmaktadır (Özek, 2019, s.99; Delikkulak Sak, 2019, s.75). Uluslararası öğrencilerin Türk yumuşak gücüne ilişkin algılarında eğitim deneyiminin süresi belirgin bir etkiye sahiptir (Gültekin, 2019, s.173). Türkiye’deki eğitim döneminin başlangıcında olan öğrenciler için Türk yumuşak gücüne ilişkin algı olumluyken öğrenim yılı arttıkça belirgin bir şekilde olumsuz yönde değişmektedir. Aynı zamanda öğrencilerin uluslararası eğitim deneyimlerinden duyulan memnuniyet ile Türk yumuşak gücünün olumlu algılanması arasında da önemli bir ilişki bulunmaktadır (Gültekin, 2019, s.178). Türkiye tarafından uluslararası öğrencilere sağlanan bursların da yumuşak gücün üretiminde önemli bir etkisi vardır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), uluslararası öğrencilere yönelik faaliyetleriyle kamu diplomasisinde önemli bir yere sahiptir. YTB bünyesinde uluslararası öğrencilere verilen burslar, “sempati diasporası” oluşturma amacıyla bir girişim olarak değerlendirilebilir (Delikkulak Sak, 2019, s.59). *Türkiye Bursları*, Türk yumuşak gücünün gelişimine ve Türkiye’nin dış politikasına yönelik hedeflere ulaşılmasında önemli bir işleve sahiptir (Mohammed, 2017, s.74). Uluslararası öğrenciler, kültür ve eğitim sahasında yaşadıkları deneyimler, geliştirdikleri ilişkiler sonucu sahip oldukları tutumlar yoluyla köken ülkelerine döndükten sonra Türk yumuşak gücünün yayılmasında önemli aktörler haline gelmektedirler.

4. SONUÇ

Yumuşak güç araçlarının ülkelerin dış politikasında güçlenen konumunun ileriki dönemlerde de aynı seyrinde devam edeceğini öngörmek mümkündür (Amirbek ve Ydyrys, 2014, s.514). Bu anlamda eğitimin, etkili bir yumuşak güç aracı olarak kilit bir rol oynamaya devam etmesi muhtemel görülmektedir. Literatürde de sıklıkla görüldüğü üzere eğitimin kamu diplomasisi ve yumuşak güç olarak işlevsellik kazanabilmesi, ülkelerin çekiciliği ve uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkedeki sosyal etkileşim ağlarıyla yakından ilgilidir. Yerli halka iletişim kurdukları ölçüde ev sahibi ülkenin kültürel özelliklerini tanıyan, bu özellikleri benimseyen ve bir kültür topluluğuyla kendisini özdeşleştiren uluslararası öğrenciler ancak bu şekilde köken ülkelerinde ev sahibi ülkenin yumuşak güç özneleri olabilmektedirler. Uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkedeki deneyimleri yumuşak gücün potansiyelini etkilediği gibi, yükseköğretim kurumlarının bürokratik koşulları da uluslararası öğrenci çekme kapasitesinde etkili olabilmektedir. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarının daha az kısıtlayıcı vize politikaları için devletle ortaklaşa hareket etmesi önem taşımaktadır (Nye, 2005, s.14). Uluslararasılaşma stratejilerinin bir unsuru olarak yükseköğretimde uluslararasılaşma stratejileri Türkiye’de kurumsal uluslararasılaşma payına önemli aşamalar kaydetmiştir. Bu stratejilerin uluslararasılaşmaya pozitif katkıları uluslararası öğrencilerin talep, tercih ve uyumlarının dikkate alınmasıyla yakından bağlıdır. Yumuşak güç bağlamı, temel açılımı uluslararası öğrencilerin insan kaynağı olarak değerlendirilmesi üzerine kuruludur. Uluslararası öğrencilerin toplumsal rol potansiyeli önemli, dikkate değer bir insan kaynağı ya da beşeri sermaye gücü taşımaktadır.

İnsan odaklı bir çağda, uluslararası öğrencileri merkeze alan kurumsallaşma sürecinin geliştirilmesi bir gerekliliktir. Kültür ve eğitimin bir arada yumuşak güç oluşturmaya kısa vadede oluşması beklenen bir sürece değil değerlerin yerleşmesi bağlamında uzun bir sürece işaret etmektedir (Amirbek ve Ydyrys, 2014, s.516). Bu nedenle yükseköğretim bir dış politika aracı olarak istikrarlı bir şekilde kurumsal kimliğini bu yönde geliştirmelidir. Eğitimde uluslararasılaşmanın önem kazandığı bir politik yönelimde ve bu kurumsallaşma sürecinde üniversitelerin, sosyalleşme konusunu eğitim sürecinin içine dâhil etmesi önem taşımaktadır. Aynı zamanda bu etkileşim, ülkeyi tanımak ve ülke insanlarıyla olumlu deneyimler paylaşmak yoluyla mezunların önemli konumlara gelerek yumuşak bir güç oluşturma potansiyelini

derinden etkilemektedir. Bu kapsamda, uluslararası öğrencilerin yerel halkla, yükseköğretim kurumlarıyla, ülkeyle kurdukları ilişki ve etkileşimlerinin boyutlarını ve mezunların ev sahibi ülkenin yumuşak gücü olma potansiyellerini detaylı bir şekilde ortaya koyan araştırmalara ihtiyaç vardır.

Soft Power

ORIGINALITY REPORT

5%

SIMILARITY INDEX

PRIMARY SOURCES

1	dergipark.org.tr Internet	38 words — 1%
2	Yakup Oz. "The Emergence of Turkey as a Regional Hub for International Students: A Macro-Level Analysis", Emerald, 2021 Crossref	21 words — 1%
3	www.yok.gov.tr Internet	19 words — < 1%
4	www.rentalcover.com Internet	17 words — < 1%
5	nur.nu.edu.kz Internet	16 words — < 1%
6	mulkiye.org.tr Internet	15 words — < 1%
7	www.scribd.com Internet	15 words — < 1%
8	data.unhcr.org Internet	10 words — < 1%
9	sf2a.eu Internet	9 words — < 1%

10	virtus.conference-ukraine.com.ua Internet	9 words — < 1%
11	www.ercll.shimane-u.ac.jp Internet	9 words — < 1%
12	docs.neu.edu.tr Internet	8 words — < 1%
13	worldwidescience.org Internet	8 words — < 1%
14	www.isarder.org Internet	8 words — < 1%
15	www.bilgindir.com Internet	7 words — < 1%

EXCLUDE QUOTES OFF
EXCLUDE BIBLIOGRAPHY OFF

EXCLUDE MATCHES OFF